laidojimo bruožus datuojamos XVII a. II puse – XVIII a. Iš viso iki galo ar dalinai atidengtas ir užfiksuotas 81 palaidojimas. Aptikti grupiniai kapai leidžia daryti prielaidą, kad šiose kapinėse galėjo taip pat būti laidojamos ir maro ar kitokių epidemijų aukos.

Tyrimų metu iš viso surinkti 684 radiniai, kurie perduoti LNM.

The Trinitarian monastery cemetery at Antakalnio St. 25, Vilnius

At Antakalnio St. 25 in 2013, 25 test pits (a total of 57 m^2) were excavated at the sites of a planned hospital building, a garage, and new utility lines and inside the building at that address (Fig. 1). During the excavation a 0.2–4.1 m thick, 19th–20th-century cultural layer with finds characteristic of that period was discovered. 1452 m^2 were surveyed. No archaeologically valuable finds were discovered. Burials from the Trinitarian monastery cemetery were discovered in the N part of the plot during the excavation (Figs. 2, 3). A total of 81 burials were unearthed and recorded (Fig. 5). Five Sigismund III Vasa era coins (Fig. 4), three rings (Fig. 6), glass beads, and a belt buckle were discovered. On the basis of the discovered finds and burial features, the graves date to the second half of the 17th–18th century.

Justina Stankevičiūtė

Natalinos senkapis

KPD užsakymu 2013 m. vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrimai spėjamoje Natalinos senkapio (Lazdijų r., Būdviečio sen.) teritorijoje. Spėjama senkapio vieta yra Šeškupių miške, apie 130 m į ŠR nuo kelio Šeštokai–Jukneliškė–Vidzgailai ir geležinkelio atkarpos Šeštokai–Mockava sankirtos. Senkapis į kultūros paminklų sąrašus įrašytas dar tarybiniu laikotarpiu, bet NKVR neregistruotas. Jis iki šiol netyrinėtas.

Žvalgomųjų tyrimų metu vietos gyventoja Zina Macaitienė (g. 1943) pasakojo, kad jos vaikystėje teritorijoje į R nuo gyvenamojo pastato, esančio šalia geležinkelio pervažos, stovėję mediniai kryželiai, kurie jau buvę seni, supuvę, dalis nuvirtę. Tuo metu teritorija buvo apaugusi medžiais, o dabar ji užstatyta ūkiniais pastatais. Pagal pateiktą informaciją atrodo, kad nurodytoje vietoje buvusios XX a. pradžios kaimo kapinaitės (1 pav.).

Siekiant patikslinti senkapio teritoriją ir nustatyti vertingąsias savybes, spėjamoje Natalinos senkapio vietoje iškastos dvi 5x2 m dydžio perkasos ir viena 5x2 m dydžio perkasa, kurios bendras plotas su išpjovomis – 11,95 m^2. Iš viso ištirtas 31,95 m^2 plotas.

Perkasos 1, 2 kastos spėjamoje Natalinos senkapio teritorijoje. Abiejose perkasose fiksuota tokia pati situacija. Po 15–37 cm storio miškožemio sluoksniu fiksuotas 25–42 cm storio geltono smėlio sluoksnis, o 50–74 cm gylyje pasiektas įžemis – baltas smėlis. Kapų ar vertingų archeologinių radinių neaptikta.

Perkasa 3 kasta į R nuo senkapio vietą žyminčio paminklo esančioje kalvelėje. Perkasoje surinkti 182 žmonių kaulai mažiausiai iš 9 suardytų kapų. Taip pat surinkta 12 radinių: 9 vinys, audinio skiautė ir dvi titnago nuoskalos. Aptiktos titnago nuoskalos rodo, kad senkapio vietoje yra buvęs akmens amžiaus objektas, kuris sunaikintas laidojant.

Perkasoje 3 0,95–1,4 m gylyje nuo žemės paviršiaus (H_{abs} 115,77–116,25 m) ištirti 26 kapai, taip pat atidengti kapai 27, 28, kurie

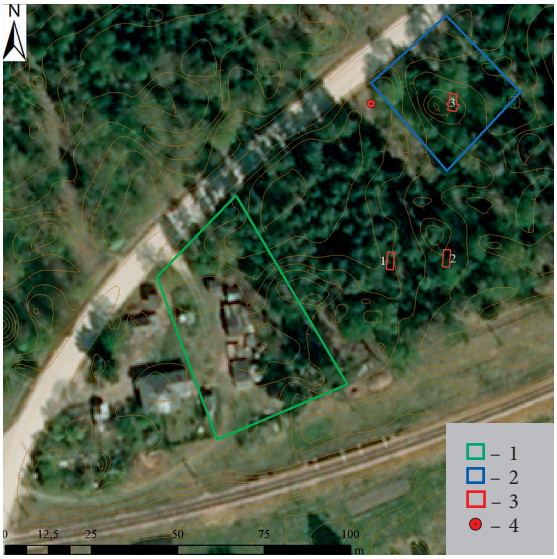

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – XX a. pradžios kapinių ribos pagal Z. Macaitienę; 2 – Natalinos senkapio teritorija pagal tyrimų rezultatus; 3 – tirtų perkasų vietos; 4 – senkapio vietą žymintis paminklas. J. Stankevičiūtės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the excavation site: 1 – early 20th century cemetery according Z. Macaitienė; 2 – territory of Natalina cemetery according investigation results; 3 – excavated trenches; 4 – monument which marks cemetery place.

2 pav. Įkapių pavyzdžiai iš kapų: 1 – kapas 6; 2 – kapas 10; 3 – kapas 13; 4 – kapas 14. J. Stankevičiūtės nuotr.

Fig. 2. Examples of grave goods: 1– grave 6; 2 – grave 10; 3 – grave 13; 4 – grave 14.

netirti. Perkasos Š dalyje mirusieji laidoti be didesnės tvarkos, o P dalyje – eilėmis. Kapų vietos tikriausiai buvo pažymėtos, o tarp eilių ėjo takas. Kapai 1, 6, 7, 9, 11, 15–18, 20–22 suardyti. Kapuose 2–7, 10–17, 19–24, 26 palaidoti kūdikiai ir vaikai, o kapuose 1, 8, 9, 18, 25 – suaugusieji. Mirusieji laidoti paguldyti ant nugaros, dažniausiai ištiestomis rankomis ir kojomis, galva orientuoti į V–ŠV (270–310°), išskyrus kapą 1, kuriame palaidotas kūdikis, galva orientuotas į PR (135°). Mirusieji kapuose 2, 3 ir 5 buvo palaidoti karstuose. Aptikta karstams sukalti naudotų vinių. Didžioji dalis mirusiųjų palaidoti be įkapių. Kapuose 6, 13, 14 palaidotų mirusiųjų kaukolės buvo pažaliavusios nuo galvos dangalų. Tik kapuose 6, 10, 13, 14, 26 mirusieji palaidoti su įkapėmis. *Kape 6* buvo palaidotas 3,5–6,5 m. amžiaus vaikas su žalių rantytų stiklo karoliukų kaklo apvara. (2: 1 pav.) *Kape 10* buvo palaidotas 1–1,5 m. amžiaus vaikas su mėlynų, juodų ir baltų karoliukų kaklo apvara. Dalis karoliukų dvigubi (2: 2 pav.). *Kape 13* buvo palaidotas 1,5–2 m. amžiaus vaikas. Kaklo srityje surastas pilkos–juodos spalvos karolis (2: 3 pav.). *Kape 14* buvo palaidotas 3,5–6,5 m. amžiaus vaikas. Kaklo srityje surastas tekintas gintaro karolis (2: 3 pav.). *Kape 26* buvo palaidotas 5–9 m. amžiaus vaikas su žalių rantytų stiklo karoliukų kaklo apvara. Šie karoliukai tokie pat kaip rastieji kape 6.

Pagal palaidojimo pobūdį ir aptiktus radinius kapai datuojami XVIII–XIX a. Tyrimų metu nustatyta, kad Natalinos senkapis yra į R nuo senkapio vietą žyminčio paminklo esančioje apie 30x30 m dydžio kalvelėje (1 pav.).

Natalina cemetery

In 2013, three trenches (a total of 31,95 m^2) were excavated in supposed Natalina cemetery territory (Fig. 1: 3). In the area 3 26 graves were

investigated. Most of the burials (86,2%) belonged to infants and children. Only burials 6, 10, 13–14 and 26 had grave goods. 5±1,5 years old child in grave 6 and 7±2 years old child in grave 26 were buried with necklace from green ribbed glass beads (Fig. 2: 1). 1–1,5 years old child in grave 10 was buried with necklace from blue, black and white glass beads (Fig. 2: 2). In grave 13 1,5–2 years old child was buried with grey-black bead (Fig. 2: 3). 5±1,5 years old child in grave 14 was buried with amber bead (Fig. 2: 4). All burials are dated 18th–19th centuries.

Two flint flakes where found during investigation in area 3. This suggests that there was a site from Stone Age period, which later was destroyed. Information provided by local residents suggests that there is another cemetery in Natalina village, which could be dated to the early 20th century (Fig. 1: 1).

Ilona Vaškevičiūtė,
Manvydas Vitkūnas

Gaiciūnų senkapis

Gaiciūnų senkapyje (Ukmergės r.) buvo tęsiami 2012 m. pradėti archeologiniai tyrimai. Senkapis yra kaimo R dalyje, apie 1,2 km į ŠV nuo Pabaisko miestelio ir į V nuo Pabaisko–Sargelių kelio. Šiuo metu senkapio žemė privatizuota. 2012 m. tyrimų tikslas buvo surasti Pabaisko mūšyje (1435 m.) žuvusių karių galimas laidojimo vietas. Kalvelės R pakraštyje buvo ištirtos 3 perkasos (146 m^2 plotas), surasti 8 kapai, surinktos 26 įkapės. Sprendžiant iš laidojimo būdo ir įkapių, rasti palaidojimai datuojami XV a. (*ATL 2012 metai*s, V., 2013, p. 209–212). 2012 m. tyrimai parodė, kad Gaiciūnų senkapis nėra visiškai sunaikintas.

Kadangi Lietuvoje XV a. datuojamų senkapių ištirta palyginti nedaug, o šis senkapis beveik sunaikintas, ir, kaip parodė 2012 m. tyrimai, čia greičiausiai yra likęs tik buvusio paminklo pakraštys, nuspręsta šį paminklą ištirti išsamiai. Per 2013 m. tyrimų sezoną LEU studentai, vadovaujami šio straipsnio autorių, ištyrė dar 89,5 m^2 plotą, surado bei ištyrė dar 5 palaidojimus. 2013 m. buvo numatyta tirti į ŠV nuo 2012 m. perkasos IV ir į PR nuo perkasos V, t. y. pasirinkta teritorija, kur 2012 m. buvo rasti kapai.

Perkasoje VI, pačiame jos ŠV pakraštyje, rastas *kapas 9* (1 pav.). Jis atidengtas 70 cm gylyje. Kapo duobės kontūras stambaus žvirgždo fone neišryškėjo. Mirusioji 30–40 m. amžiaus moteris palaidota ant nugaros, orientuota galva

1 pav. Kapas 9 in situ. I. Vaškevičiūtės nuotr.

Fig. 1. Burial 9 in situ.